

astrobanyles

agrupació d'astronomia i ciència del pla de l'estany

Tardes de Ciència

13.11.2021 a les 19:00. Museu Darder.

Conferenciant: Ricard Martínez, Aster-Agrupació Astronòmica de Barcelona.

Xerrada: Comas i Solà encara desconegut

Ricard Martínez comença dient que Comas i Solà va ser el millor astrònom d'Espanya. Tenia uns ulls privilegiats, sobretot l'ull esquerre, amb els que va veure detalls de Ganímedes, el satèl·lit de Júpiter, que ningú més veia a Europa, encara que a Amèrica, amb telescopis reflectors més potents sí els veien. Amb motiu de la seva mort, el 2 de desembre de 1937, es va produir «una imponente manifestación de duelo» en paraules de la necrològica que li va dedicar el diari «La Vanguardia». «Uno de nuestros más grandes hombres de ciencia y quizás el más popular de todos ellos» va ser una altra frase que li va dedicar «La Vanguardia». La gran manifestació de dol es va repetir també en el cas d'altres científics molt populars, com el Dr. Ferran o Santiago Ramón i Cajal, que van morir a la mateixa època.

Comas va ser un entusiasta de les noves tecnologies. Va ser un dels primers en tenir cotxe a Barcelona, va pertànyer a l'Automòbil Club de Espanya, del que va ser vicesecretari i es diu que va ser fundador i vicepresident del Real Automòbil Club de Catalunya (RACC), però aquesta dada no està confirmada. Es va interessar també per l'aviació i va ser president de l'Associació de Locomoció Aèria (ALA). Com a tal, va promoure el 1^r vol a motor que es va fer a Espanya el febrer de 1910. L'avió va estar enlairat durant dos minuts. Es va fer un vol anterior a València, el setembre de 1909, però només es va aixecar uns pocs palms de terra. Ricard Martínez mostra una fotografia, que va ser publicada a la revista científica Algo, que mostra a Comas amb lectors de la revista en una xerrada i observació astronòmica feta la nit del 17 al 18 de juliol de 1936, just el moment en el que començava la Guerra Civil. Amb motiu de la guerra, va publicar articles de caràcter pacifista, en els que utilitzava la frase «els telescopis són els canons de la pau». Va ser amic de Pau Casals i es pot dir que va ser un activista de la pau.

Comas era un enamorat de la ciència i de l'astronomia en particular. En un article convida a tothom que, sense estudis especials, aprofitin una serena nit d'hivern per veure «la majestuosa constel·lació de Orió» dient que «tan grandioso como mágico panorama, no se les borrará nunca más de su vida». Amb motiu de la mort de Comas, Marius Lleget, de la «Sociedad Astronómica de España y América», SADEYA, utilitza les paraules que Pope, poeta anglès, dedicà a Newton: «Que Newton sea, y apareció la luz» i les refereix a Comas. Molts altres el tenien en gran consideració, com Josep Costas, astrònom aficionat que va fer observacions solars diàries durant 75 anys, que deia que Comas era amabilíssim. Josep Costas diu que l'afició a l'astronomia li va venir als 8 anys, quan va conèixer en Comas. Els astrònoms francesos l'estimaven molt i el cridaven per què participés a les seves reunions. El 1937 li van demanar uns dibuixos de Mart per una exposició a París. Comas es va dedicar a moltes activitats, l com l'observatori Fabra, la societat astronòmica, la sismologia, va fer llibres, . . .

Però Comas va tenir també astrònoms enemics, que el van tractar molt malament. Alguns d'ells el van sobreviure molts anys i van fer tot el possible per fer oblidar la seva figura. Comas opinava que la Societat Astronòmica de Barcelona s'havia creat per anar contra ell. Va polemitzar amb alguns com Roque Blazquez y Roig amb notes als diaris publicades el setembre de 1905, o Salvador Raurich, que no va reconèixer a Comas el descobriment de la rotació diferencial de Saturn, que és la

diferència de rotació entre zones del planeta, que es coneixia només en el cas del Sol i Júpiter. Ricard Martínez mostra una foto de membres de la Societat Astronòmica de Barcelona, rival d'en Comas, com el seu president Esteve Terradas o el secretari Salvador Raurich, Eduard Fonserè o Lluís Canalda. La Societat Astronòmica de Barcelona va promoure la primera experiència que es va fer a Barcelona del pèndol de Foucault. Va desaparèixer el 1921 i va ser l'origen del Servei Meteorològic de Catalunya. Comas va ser acusat de no citar en els seus treballs els seus antecessors o col·laboradors, com els que van treballar amb ell en l'observació dels eclipsis de 1900, 1905 i 1912. Ricard Martínez diu que aquesta acusació és mentida, que sí que els citava.

Comas, a la seva mort, va donar casa seva, la Vila Urània, a l'ajuntament de Barcelona, que la va destinar a ser una escola de parvulari. Maria Aurèlia Campmany, com a regidora de l'ajuntament de Barcelona va prometre algunes coses que es van fer, com nomenar Comas fill predilecte de la ciutat o dedicar-li un carrer i altres que no s'han fet, com dedicar un monument a l'asteroide Barcelona, descobert per Comas, o fer una biografia, que havia de ser feta per Santiago Riera Tuebols, historiador de la ciència i la tècnica, que no s'ha pogut fer perquè tota la informació sobre Comas està escampada.

Al final de la sessió, Ricard Martínez es refereix breument a l'aportació de Comas a la teoria corpuscular / ondulatoria de la llum, dient que era més descriptiva però no tan detallada matemàticament com la del físic francès Louis de Broglie.